

Євген ТИЩУК

Дивосвіт Таврійського краю

40

Сьогодні культурна спадщина Херсонщини є невід'ємною складовою загальнодержавної та світової історії. В області на державному обліку 5807 пам'яток археології, історії та мистецтва, 170 пам'яток архітектури, серед них 32 пам'ятки національного значення. А такі міста, як Херсон, Берислав, Генічеськ, Каховка, Нова Ка-

Земля, овіяна легендами

Відвідавши Херсонщину, кожен має можливість проїнятися духом легендарної Еллади. На овіяній легендами священній землі Гілеї проживали миролюбні кімерійці й кельти, войовничі племена скіфів. За легендою, славнозвісного Геракла (герой грецьких міфів. – Авт.), який повертався додому після десятого подвигу, на цих землях спокусила дівчина-змія. У них народився син Скіф, від якого й пішов родовід скіфських царів.

Безкраї степові простори північного Причорномор'я бережуть пам'ять і про славнозвісних амазонок, котрі не боялися вступати в бій зі скіфами й часто перемагали їх (недалеко від Каховки знайдено поховання жінки-вождя амазонського племені. – Авт.). Тільки тут можна побачити унікальну спадщину світового рівня – кургани: ритуальні священні місця, в яких знаходили останній спочинок вожді кочівних племен. До речі, таємниці курганів, що не посту-

Південний Амстердам Російської імперії

Місто Херсон 1778 року заснував князь Григорій Потьомкін на місці російського укріплення Олександрівський шанець, зруйнованого турками. Цікаво, що головним зодчим міста став генерал Іван Ганнібал (предок Олександра Пушкіна), а будівництвом флоту керував адмірал Федір Ушаков (легендарний російський флотовець, який не програв жодної морської битви, долучений нині до лику православних святих. – Авт.).

Потьомкін називав створене ним нове місто південним Амстердамом та південною столицею Російської імперії. Потенціал Таврійського краю високо оцінювали не тільки

Херсонщина – чарівний куточок півдня України, унікальний край, де гармонійно поєднуються культурні традиції різних історичних епох і народів, у березні відзначає 70 років від дня утворення. На землях Таврійського краю чимало загадкових курганів, що зберігають пам'ять про древні кочівні племена кельтів, кімерійців, скіфів, античні міста-поліси, рештки найбільшого міста-порту Київської Русі – Олешшя, фортифікаційні споруди татар, турків та Литовського князівства.

ховка, Скадовськ, Цюрупинськ, внесено до списку історичних населених пунктів України. В регіоні також функціонують шість державних музеїв, два театри, обласна філармонія, училище культури та музичне училище, 487 клубів, 512 бібліотечних установ, 41 дитяча школа естетичного виховання.

паються за силою енергетики єгипетським пірамідам і Стоунхенджу друдів, не розкрито до сьогодні.

Завдяки вигідному географічному розташуванню територія краю завжди була важливим логістичним центром. Тут проходив знаменитий шлях «із варягів у греки», розташовувалася Вітовська митниця Литовського князівства, турецька Таванська переправа, головний порт Київської Русі – Олешшя...

Але Херсонщина – це й свідок «чудес дипломатії»: в результаті переговорів між Катериною II і турецьким ханом Гіреєм землі від Бугу до Дніпра мирним шляхом перейшли до Російської імперії. Це також колиска Чорноморського флоту Російської імперії, головний опорний пункт експансії Росії проти Османської імперії, край доблесних вчинків і славних перемог генералісімуса Олександра Суворова та адмірала Пола Джонса, національного героя США.

в Росії: в XIX столітті тут функціонували консульства 5 країн, сюди масово емігрували європейці, засновуючи великі господарства, відкриваючи торгові будинки. Переселенці поступово ставали великими магнатами, пов'язували своє майбутнє з Херсонщиною. На території було побудовано верфі, лісопильний, винний заводи (продукція останнього не раз здобувала Гран-прі в Парижі), взуттєва, тютюнова, хутропереробна фабрики (вся Європа одягалася у вовну, вироблену в Таврійському краї). В посушливих степах закладали унікальні яблуневі та персикові сади (саджанці привозили з Європи та Америки), створювали парки з унікальними рослинами й тваринами. Через чотири порти Херсонщини щорічно експортували понад мільйон тонн хліба (висока якість зерна приваблювала навіть Англію).

У XX столітті Херсонщина перетворилася на великий промисловий, сільськогосподарський і культурний центр півдня України. Тут спорудили електромашинобудівний завод, кондитерську фабрику, консервний завод, елеватор – один із найбільших у країні на той час. З херсонських верфей сходили великотоннажні танкери, нафтопереробний завод став одним із найбільших у Європі, а комбайни заводу імені Петровського й автобуси «Скіф» були відомі далеко за межами України. Вигідне логістичне розташування дало змогу розпочати будівництво найбільших промислових зон у Цюрупинському, Каховському, Генічеському районах. Яскравими прикладами того, як людина змінювала природу, робила з річок моря, повертала течію у зворотному напрямку, є Каховська ГЕС, Каховське море, Північно-Кримський канал.

Де уклали «Конституцію Пилипа Орлика»

Безкрайні таврійські степи зберігають дух українського козацтва, яке відіграло важливу роль не тільки у становленні української державності, а й у розвитку демократичних цінностей.

Незаперечним фактом є те, що у XVI–XVIII століттях саме завдяки козакам на південних просторах України з'являється нова, прогресивна модель суспільного устрою, яка протиставила кріпосництву й тоталітаризму ідеали свободи, рівноправності та демократії.

Козаки захищали український народ від татаро-турецької агресії, впроваджували нову форму господарювання з гарантіями вільної праці й приватної власності. В «козацьких січах» завжди діяв кодекс «прав і вольностей». Тут шанували старших, були вірні друзям і чесні перед ворогом. За порушення публічно карали, за розбій і зраду вшали.

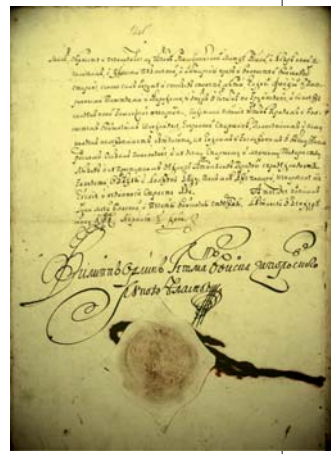
Отже, Херсонська область – особливий край, який зберігає залишки двох останніх козацьких поселень – Каменської та Олешківської Січі (територія Бериславського та Цюрупинського районів). Саме туди 1710 року вирушили козаки після розгрому Запорозької Січі військами Петра I. Саме тут світоглядні ідеї козацтва, перевірені часом, здобули особливу чіткість і стали основою першої європейської Конституції – «Конституції Пилипа Орлика».

Цікаво, що Конституція, яка була написана в 1710 році, стала своєрідним договором між гетьманом Війська Запорозького (Пилипом Орликом), Старшиною і Козацьким

військом. Від імені всієї Старшини та Козацтва її підписав кошовий отаман Кость Гордієнко – засновник Каменської та Олешківської Січі. А затвердив Основний Закон Війська Запорозького шведський король Карл XII.

Україномовний оригінал Конституції нині зберігається в Москві, а латиномовний – в Національному архіві Швеції, на території якої під час розкопок його було знайдено в глиняному горщику (екземпляр готувався для вручення дипломатам європейських держав. – Авт.).

Сьогодні більшість істориків світу визнають, що «Конституція Пилипа Орлика» – це перша в світі Конституція, яка з'явилася на 77 років раніше за Конституцію США і на 81 рік раніше за Конституцію Франції. «Наріжний камінь правової думки», випереджаючи час, проголосував принципи конституціоналізму та правопорядку, а Україну демократичною республікою з виборними законодавчими й виконавчими органами. Це був маніфест державної волі української нації всьому світові.

Остання сторінка україномовного оригіналу Конституції Пилипа Орлика, що зберігається у РДАДА (м. Москва) з оригінальним підписом Пилипа Орлика та печаткою Війська Запорозького

41

Плавні, скіфські кургани та кам'яні баби

Тільки в Херсонській області могутній Дніпро ділить ся на безліч рукавів і маленьких річок, утворюючи численні озера із зеленими островами.

Вирушивши на захопливу прогулянку «Маленькою українською Венецією», ніхто не залишиться байдужим до навколишньої краси: тихі заводі дзеркальних озер, чарівна краса лілій, шепіт очерету, первозданна природа маленьких островів...

Безліч баз відпочинку з найкращими традиціями української гостинності пропонують кожному змістовний відпочинок: катання на водних велосипедах, байдарках, човнах, плотах, яхтах, сонячні ванни, купання в мальовничих заплавах Дніпра. Лісові угіддя чекають на любителів полювання, а річки та озера, багаті рибою і раками, – любителів риболовлі.

Тиша, ні з чим не порівнянна чарівна краса дніпровських плавнів, потріскування багаття, аромат щойно звареної рибної ушки, варені раки, власноруч зібрані овочі та фрукти...

Проте якщо мандрівника манять таємниці і скарби древніх світів, рекомендуємо обов'язково відвідати скіфські кургани. Залишки давніх поселень степняків, язичників, антів, іудеїв, мусульман, християн, половців, кімерійців, скіфів, хазарів, сарматів, греків, римлян, турків тощо. Найбільша із відомих у світі цивілізацій залишила на Херсонщині 3600 давніх курганів. Тож золото скіфів, хоч би в яких скарбницях світу воно опинилось, належить землі Таврії.

А ще на території безкрайніх просторів Херсонщини можна побачити кам'яні статуї зі схрещеними руками – їх називають «кам'яні баби». Стародавні поселенці вірили, що в статуях живе дух предків, від містичної сили яких залежить урожай і добробут (якщо їх потривожити, біди не минути). Тож, розглядаючи старовинні пам'ятки, будьте шанобливі.

Добірка Віне журналу

Херсонську область утворено 30 березня 1944 року. Розташована вона на півдні України, в басейні нижньої течії Дніпра, в межах Причорноморської низовини. На сході межує із Запорізькою областю, на півдні – з Автономною Республікою Крим, на заході – із Миколаївською, на півночі – із Дніпропетровською областями. Територія – 28,5 тисячі кілометрів, що становить 4,7 відсотка від загальної території України.

За своїми природними і кліматичними умовами південь України нале-

жить до найкращих місцин світу. Херсонська область єдина в Україні, яка має три моря – Чорне, Азовське та Гниле (озеро Сиваш) із унікальними цілющими властивостями.

В області 19 великих і малих річок із заплавами довжиною 745 км, 77 озер, одне Каховське водосховище, 22 лимани загальною площею 10,34 тис. га. Основою водних ресурсів Херсона та багатьох районів області є Дніпро та його притока Інгулець (їхня протяжність уздовж території області – понад 800 км). Найважливішою особливістю

економіко-географічного розташування Херсонщини є широкий вихід до Азово-Чорноморського басейну та Дніпровської водної магістралі.

Клімат у регіоні помірно континентальний, а сонячні дні тут не менше, ніж у Криму. Море тепле, повітря насичене не тільки іонами йоду і броду, а й духмяним ароматом степових трав. Берег Чорного й Азовського морів – це своєрідний природний інгальаторій, адже іонізоване морське повітря має позитивний вплив на людину.

Два моря та унікал Сиваш

На чорноморському узбережжі (курортні селища Залізний Порт, Лазурне, Скадовськ, Гола Пристань, Генічеськ) створені найкращі умови для відпочинку: теплий м'який клімат, віддаленість від промислових підприємств, цілюще повітря, розмаїття різноманітної риби, свіжих фруктів і овочів, які вирощують у курортних селищах поруч із пансіонатами і базами відпочинку.

Є безліч варіантів активного відпочинку: прогулянки на яхтах і катерах, дайвінг, віндсерфінг і паратуризм, катання на водних атракціонах, катамаранах, скутерах. Для любителів екзотики – подорожі на безлюдний острів Джарилгач. Для любителів риболовлі – водойми Азовського моря (тут риби в десятки разів більше, ніж у Каспійському, Балтійському й Чорному). Для бажаючих зміцнити здоров'я – безліч відомих оздоровниць.

На тих, хто має намір відпочити з дітьми, чекає все-світньо відомий дитячий курорт «Скадовськ» з неглибоким морським дном (щоб дістатися глибини, потрібно йти морем майже два кілометри) та прозорою водою (морське дно та його мешканці – як на долоні). А ще – Арабатська стрілка з пляжем, який не має рівних у світі: піщана коса завширшки понад сто метрів та неглибоке тепле море (морські ванни тут можуть приймати навіть ті, хто зовсім не вмів плавати).

Саме тут відпочивальники зможуть випробувати дивну цілющу силу мертвого моря України – унікальної затоки Сиваш. На всій земній кулі є тільки п'ять соляних водойм таких масштабів (його площа понад 2 тисячі квадратних кілометрів) і такої цілющої сили, яка позбавила недуг багатьох хворих.

42

Фотофакт

У селі Чонгар (на півдні Херсонської області, безпосередньо на кордоні з Кримом) на відстані в 20 км по трасі стоять два потужні російські блокпости. Російські вояки вкопали в землю БТРИ, замінували поле.

За 20 км схожий табір заступали українські війська. І тут БТРИ вкопані в землю. Є намети під державним прапором України. Вогневі точки обкладені мішками з піском. Між блокпостами – два села: Чонгар і Миколаївка.

(За матеріалами інтернет-ресурсів).

8 березня 2014 р.

Одеса не купилася!

Одеса – місто-герой, а ще місто гумору та вільної економічної зони порто-франко. «Тут усе Європою дихає, віє». Так про Одесу на початку XIX століття казав відомий російський поет Олександр Пушкін. Тому більшість одеситів не сприйняли всерйоз «темники» російської пропаганди, які лунають з екранів переважно російського телебачення. Там деякі журналісти на кшталт Дмитра Кисельова разом зі своїм господарем паном Путіним намагаються «зомбувати» громадян бандерівцями, які нібито в Україні всіх б'ють та все руйнують, а ще влаштовують у Південній Пальмірі «гоніння на євреїв».

До речі, приводом для останньої дезінформації стала заява члена громадської ради при президентові Російської Федерації Олени Ніколаєвої:

«Я розмовляла нещодавно з подругою з Одеси, у мене в Одесі бабуся похована, там зараз починаються гоніння на євреїв. Як ми можемо підтримувати Захід в їхній позиції, коли там відбувається таке?!» – завила чиновниця.

При цьому плітка подається не у вигляді «зіпсованого телефону», а як факт, що відбувся.

Хотів би відзначити, що днями Голова Верховної Ради Украї-

ни, який за Конституцією України є виконувачем обов'язків Президента України, Олександр Турчинов призначив головою облдержадміністрації Одеської області представника «Фронту змін», єврея Володимира Немировського. Та й на київському Майдані одеська ланка стала найяскравішою в так званій єврейській сотні. Зрештою можна перелічити ще чимало євреїв-високопосадовців України, які обійняли найважливіші посади у владній структурі країни. І хто ж їх туди призначив? Бандерівці, фашисти? Яка нісенітниця!

Своєрідною відповіддю геббельсівській пропаганді Кремля в Одесі став 10-тисячний мітинг протесту одеситів проти вторгнення в Україну російських військ, що відбувся 2 березня. З Приморського бульвару мітингувальники попрямували до Генконсульства Російської Федерації в Одесі, скандуючи: «Крим – Україна!», «Путін, геть!» «Нет – войне!».

Проте «Русская весна» під проросійськими лозунгами рветься взяти реванш. Як людина військова, я добре обізнаний щодо змісту всіляких контрагітаційних заходів, яким у Радянському Союзі приділялася ве-

Євген ТИЩУК